

PM 2015:89 RI (Dnr 110-398/2015)

Krav på privata aktörer i välfärden (SOU 2015:7)

Remiss från Finansdepartementet

Remisstid den 4 juni 2015

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Krav på privata aktörer i välfärden” (SOU 2015:7) hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Finansdepartementet har remitterat Ägarprövningsutredningens betänkande ”Krav på privata aktörer i välfärden, SOU 2015:7” till Stockholms stad. Utredningen har haft i uppdrag att utreda vilka möjliga krav, utöver redan befintliga, som kan och bör ställas på de som äger och driver företag inom välfärdssektorn. Utredningen föreslår att insikt, erfarenhet och lämplighet samt ekonomiska förutsättningar för en långsiktig verksamhet bör krävas av huvudmän för fristående skolor och förskolor samt av privata utförare av socialtjänst. Utredningen föreslår dessutom att krav på tillstånd ska införas för verksamhet inom hemtjänsten samt för sådana boenden och hem som idag är undantagna från tillståndsplikt.

Remissen finns att läsa i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att det i huvudsak är positivt med utredningens förslag om krav på insikt, erfarenhet och lämplighet samt ekonomiska förutsättningar för att bedriva en långsiktig verksamhet, samt att dessa krav ska gälla fortlöpande, men anser att detta redan säkerställs på ett tillförlitligt och lämpligt sätt genom stadens entreprenadupphandlingar och uppföljningar.

Socialnämnden tillstyrker utredningens förslag till förändringar för privata aktörer i välfärden och ser det som ytterst angeläget att, oavsett vilka krav som ställs på privata utförare, tillsyn och uppföljning av de upphandlade verksamheterna sker kontinuerligt och rättssäkert med fokus på att verksamheten bedrivs så brukarna får en god omvårdnad.

Utbildningsnämnden ställer sig i huvudsak positiv till föreslagna lagförändringar. *Äldrenämnden* ser positivt på de flesta av utredningens förslag till förändringar gällande krav på privata aktörer inom välfärden.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd är positiv till utredningens ambitioner och förslag.

Södermalms stadsdelsnämnd välkomnar att ägarprövningsutredningen presenteras, men understryker att utredningens slutsatser och förslag måste hanteras vidare med ansvar som sätter den enskildes valfrihet, konkurrensneutralitet och mångfald i centrum.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor ställer sig positivt till förslaget om införande av krav på privata aktörer i välfärden, men menar att utredningen innehåller en rad begrepp som bör preciseras.

Mina synpunkter

Att skapa ordning och reda i välfärden är en prioriterad fråga för den politiska majoriteten i staden och vi tar därför fram en ny upphandlingspolicy med utgångspunkten att kvaliteten i verksamheterna ska stärkas och de anställdas rättigheter värnas. För oss ska offentlig upphandling vara ett medel för att driva utvecklingen i hållbar riktning och vi kommer att ställa tydliga krav på bland annat bemanning, utbildning och transparens när staden upphandlar varor och tjänster. Även om vi kan göra mycket på egen hand för att säkerställa kvaliteten finns det ett behov av en tydligare lagstiftning på området och jag ser därför positivt på utredningens förslag som syftar till att hindra oseriösa företag från att etablera sig i välfärden.

I enlighet med stadsledningskontorets utlåtande bör dock vissa frågor beaktas ytterligare, bland annat behöver möjligheterna att inom ramen för Lagen om valfrihetssystem (LOV) utesluta utförare som inte uppfyller tjänsterna i enlighet med ingångna avtal stärkas. De kontrollområden som Inspektionen för vård och omsorg (IVO) enligt förslaget kommer att ha som underlag för sin tillståndsprovning utgörs av formella krav och kommer inte att bedöma kvaliteten i de utförda tjänsterna. För uteslutning på grund av tidigare bristande avtalsuppfyllelse krävs i nuläget att den upphandlande myndigheten kan påvisa allvarliga fel i yrkesutövningen, vilket har lett till att det i realiteten varit svårt för staden att utesluta utförare som inte uppfyllt kvalitetskraven. Mot bakgrund av detta bör lagstiftaren överväga en ändring, komplettering eller nytt regelverk i syfte att ge ökade möjligheter till att pröva kvaliteten av erbjuden tjänst vilket skulle möjliggöra för staden att också väga in tidigare erfarenheter. Det är av stor vikt att medborgarnas behov och kvaliteten i verksamheterna sätts i centrum och då måste de verktyg som staden har till hands för att hindra oseriösa aktörer från att etablera sig inom välfärden vara verkningsfulla. Det är också viktigt att ökade krav på utförare implementeras på ett sätt som inte förlänger handläggningstiden för kommunerna.

Jag ser vidare positivt på att regeringen tar ett helhetsgrepp kring frågor som rör styrning av offentlig sektor och hanterar de problem som uppstått när välfärden på kort tid öppnats upp för privata aktörer. Det är viktigt att de utredningar som tillsatts och kommer att tillsättas inom området beaktas i det fortsatta arbetet med ägarprövningsutredningens slutsatser och förslag. Till exempel bör frågan om inträdesbarriärer belysas ytterligare i syfte att säkerställa att även ideella organisationer kan verka inom välfärden.

I övrigt hänvisar jag till vad som sägs i förvaltningarnas tjänsteutlåtanden och föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Krav på privata aktörer i välfärden” (SOU 2015:7) hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 27 maj 2015

KARIN WANNGÅRD

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Remissen, sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Anna König Jerlmyr och Cecilia Brinck (båda M) och borgarrådet Lotta Edholm (FP) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Föredragande borgarråds förslag till beslut avslås
2. Remissen ”Krav på privata aktörer i välfärden, SOU 2015:7” besvaras med hänvisning till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande samt med vad som anförts nedan.
3. Därutöver anför följande.

Trygghet och jämlikhet inom välfärden är viktigt för såväl verksamheterna som för medborgarna. Alla stockholmare ska kunna lita på de välfärdsverksamheter som det offentliga tillhandahåller, oavsett om de utförs av fristående eller offentliga aktörer. Vi välkomnar att Alliansregeringens ägarprövningsutredning presenteras, men utredningens slutsatser och förslag måste hanteras vidare med ansvar som sätter den enskildes valfrihet, konkurrensneutralitet och mångfald i centrum.

Mot bakgrund av de intentioner som tillkännagivits av den rödgröna regeringen och Vänsterpartiet nationellt är vi allvarligt bekymrade över att förändringar i regelverket görs för att på ideologisk grund inskränka och urholka mångfalden inom välfärdssektorn. Vår uppfattning är att det ur ett medborgarperspektiv alltid måste vara kvaliteten på de offentligfinansierade tjänsterna som är avgörande, inte att se offentligt huvudmannaskap som ett egenvärde. Kvalitetskonkurrens och en mångfald av aktörer är gynnsamt för välfärdens verksamheter liksom för andra verksamheter inom tjänstesektorn. På den offentliga marknaden är det lika angeläget som på den helt privata marknaden att konkurrens sker på lika villkor, också vad gäller uppföljning, krav och tillstånd.

Det är givetvis angeläget att det offentliga förstärker sin beställarkompetens, särskilt i uppföljningen av ingångna avtal med externa leverantörer, men det är än mer angeläget att tillämpa lika noggrann tillsyn av verksamheter i offentlig regi som sedan länge tillämpas på fristående utförare. Det är också viktigt att en eventuell förändring av lagstiftningen inte slår ut små och medelstora företag eller ideella organisationer och andra fristående aktörer som agerar inom välfärdssektorn och som bidrar till att utveckla välfärdens kvalitativa innehåll. Det är därmed angeläget att det utan större hinder är möjligt för mindre utförare och företag att ansöka om tillstånd och att de krav som ställs är rimliga.

Vi ser dock med oro på borgarrådets synpunkter i ärendet om hur exempelvis bemanning ska detaljregleras i vänstermajoritetens nya upphandlingspolicy. Även borgarrådets positivt inställda hänvisning till regeringens ”utredning om reglering av offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster”, allmänt kallad ”vinstutredningen”, väcker oro. Vi är kritiska till att vänstermajoriteten tillsammans med den rödgröna regeringen gör medel till mål där fokuset ligger på driftform och vinst istället för på välfärdens kvalitet.

Utredningen föreslår avgiftsfinansiering av bland annat godkännande- och tillståndsprövning. Det är viktigt att denna avgift står i proportion till kostnaderna och inte utgör en form av kassako för staten och kommunerna.

Utredningen framhåller att huvudman inom skolväsendet för barn och unga och utförare av tillståndspliktig verksamhet inom socialtjänsten ska ha tillräcklig insikt och erfarenhet och vara lämplig att bedriva verksamheten. Det är viktigt att fastslå tydliga kriterier inom dessa områden, för att undvika risk för subjektiva och godtyckliga bedömningar.

Avslutningsvis understryker vi att mångfald, konkurrens och valfrihet i den offentligt finansierade välfärden som alla medborgare har rätt till är värt att värna och är till välfärdens fromma.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Regina Kevius och Dennis Wedin (alla M) och Lotta Edholm (FP) med hänvisning till Moderaternas och Folkpartiets gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Erik Slottner (KD) med hänvisning till Moderaternas och Folkpartiets gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Ägarprövningsutredningen överlämnade den 11 februari 2015 sitt betänkande "Krav på privata aktörer i välfärden" till regeringen. Utredningen har haft i uppdrag att utreda vilka möjliga krav, utöver redan befintliga, som kan och bör ställas på de som äger och driver företag inom välfärdssektorn. Utredningen föreslår att insikt, erfarenhet och lämplighet samt ekonomiska förutsättningar för en långsiktig verksamhet bör krävas av huvudmän för fristående skolor och förskolor samt av privata utförare av socialtjänst. Utredningen föreslår dessutom att krav på tillstånd ska införas för verksamhet inom hemtjänsten samt för sådana boenden och hem som idag är undantagna från tillståndsplikt.

Förslagen syftar till att skapa en högre tröskel för att hindra att oseriösa aktörer eller aktörer med bristfälliga förutsättningar etablerar sig eller verkar inom välfärdssektorn.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor. Spånga Tensta stadsdelsnämnd har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 april 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret välkomnar att utredningen lyfter fram ett flertal förslag i syfte att säkerställa att verksamheter som bedrivs i privat regi har förutsättningar att bedrivas på ett långsiktigt ekonomiskt och kvalitativt sätt.

Stadsledningskontoret anser att ett flertal av de begrepp som utredningen använder, såsom "insikt" och "lämplighet" bör ges ett tydligare innehåll och preciseras för att säkerställa att begreppen tillämpas på ett likabehandlande, förutsebart och rättsäkert sätt.

Stadsledningskontoret delar utredningens bedömning om att en utredning bör tillsättas för att klarlägga förutsättningarna för att flytta kommunernas prövning av godkännande och tillsyn av fristående förskolor och vissa fritidshem, eftersom det finns olika förutsättningar för kommunerna att genomföra likvärdiga bedömningar och upprätthålla nödvändig kompetens.

Stadsledningskontoret tillstyrker utredningens förslag att det ska krävas tillstånd från IVO för att bedriva verksamhet med hemtjänst. Förslagen lämplighetsprövning är enligt stadsledningskontorets bedömning inte tillräcklig. Hemtjänsten är en verksamhet där det varit en låg tröskel för att kunna etablera sig. Det har dels inneburit en stor variation av utförare och gjort att hemtjänsten är en verksamhet där valfriheten fungerar väl. Men det har också inneburit att ett antal oseriösa utförare har kunnat etablera sig. Det har medfört att mycket resurser har använts för att kontrollera dessa utförare i sin utövning men också för att i möjligaste mån tillse att dessa utförare inte återkommer i nya skepnader efter det att de stängts av från valfrihetssystemet till följd av brister vid utförandet av tjänsten.

De kontrollområden som IVO, enligt utredningen, kommer att ha som underlag för sin

tillståndsprövning är i huvudsak inriktade på formella krav och inte på kvaliteten i de utförda tjänsterna.

Utredningens förslag motsvarar i huvudsak de krav som redan idag används i stadens upphandlingar och LOV-system. Förutom krav på seriositet så ställs exempelvis i staden regelmässigt krav på utbildning, erfarenhet och lämplighet för nyckelpersoner, som i anbudet ska visas genom betyg, intyg och referenser.

Stadens erfarenhet visar att detta dock inte är tillräckligt för att uppnå en begränsning av antagningen i LOV-systemen, så att dessa avtal endast omfattar utförare som utför tjänster i enlighet med ingångna avtal. Mot bakgrund av att LOV är utformad som en kvalificering av utföraren, med en kravlista på utförandet, så har den upphandlande myndigheten relativt små möjligheter att utesluta en sökande leverantör på grund av tidigare brister i utförandet av tjänsten. Att en leverantör uppfyller de formella kraven säkerställer således inte att leverantörerna utför tjänsterna i enlighet med ingångna avtal.

För uteslutning på grund av tidigare bristande avtalsuppfyllelse krävs i nuläget att den upphandlande myndigheten kan påvisa allvarligt fel i yrkesutövningen. Det finns domstolsavgöranden där väsentligt avtalsbrott som lett till hävning har ansetts utgöra sådant allvarligt fel i yrkesutövningen, varpå den upphandlande myndigheten har kunnat utesluta en leverantör från att delta i en upphandling. Det finns dock inte någon klar praxis på detta område, och det är därför behövt med lagstiftning som ger upphandlande myndigheter ett bättre stöd och fler verktyg att ta till för de fall en leverantör brister i kvaliteten vid utförandet av tjänsten.

Stadsledningskontoret menar att det bör vara möjligt att genom lagändring ge ökat stöd för uteslutning, utan att detta är i strid med de grundläggande principerna. Anses sådan lagändring inte vara möjlig från lagstiftarens sida bör lagen om valfrihetssystem kompletteras med en förenklad utvärderingsdel, som ger ökade möjligheter att pröva kvaliteten av erbjuden tjänst vilket skulle möjliggöra för staden att också lägga in tidigare erfarenheter, vilket mycket väl kan ske utan att för staden nya leverantörer diskrimineras eller gynnas.

Stadsledningskontoret anser inte att IVO bör få till uppgift att genomföra en tillståndsprövning av entreprenadverksamhet, då krav på hur verksamheten ska bedrivas faller inom det kommunala självstyret.

Även om stadsledningskontoret anser att det i huvudsak är positivt med utredningens förslag om krav på insikt, erfarenhet och lämplighet samt ekonomiska förutsättningar att bedriva en långsiktig verksamhet, samt att dessa krav ska gälla fortlöpande, anser stadsledningskontoret att detta redan säkerställs på ett tillförlitligt och lämpligt sätt genom stadens entreprenad-upphandlingar och uppföljningar.

Stadsledningskontoret kan inte utläsa var i upphandlingsprocessen som tillståndsprövningen skulle ske. Inte heller om tillstånd krävs av den juridiska personen, eller för varje verksamhet som ska bedrivas. I de fall utredningen menar att tillstånd ska utfärdas per entreprenadverksamhet, kan en sådan prövning inte ske innan det står klart vilken entreprenör som vunnit upphandlingen. Detta torde medföra problem om en aktör vinner en upphandling men senare nekas tillstånd av IVO att bedriva verksamheten.

Om förslaget att tillstånd ska krävas för kommunal verksamhet som under en avtalsperiod drivs av entreprenör, på uppdrag av kommunen, blir verklighet, ställer sig stadsledningskontoret frågande inför vad som skulle inträffa om en entreprenör med ett pågående avtal inte skulle beviljas tillstånd av IVO.

Stadsledningskontoret kan inte se att ett sådant faktum skulle kunna påverka det ingångna avtalet mellan kommunen och entreprenören, då ett krav om tillstånd skulle utgöra en helt ny förutsättning som inte fanns när upphandlingen annonserades och avtalet slöts. Det torde därför finnas avtalsrättsliga hinder för kommunen eller IVO att förhindra att entreprenören fortsätter att fullgöra uppdraget i enlighet med det ingångna avtalet.

Mot bakgrund av de utredningar¹ som sker på nationell nivå där den idéburna sektorns potential att bidra till ett hållbart samhällsbygge bereds, bör frågan om inträdesbarriärer belysas ytterligare för att säkerställa att ideella organisationer med begränsade ekonomiska och administrativa resurser alljämt bereds möjlighet att tillhandahålla tjänster till offentlig sektor.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen från Finansdepartementet om ”Krav på privata aktörer i välfärden, SOU 2015:7” anses besvarad med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 april 2015 att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Ewa Larsson m.fl. (MP), Mårten Löfberg m.fl. (S), Alexandra Mattsson (V) och Anna Rantala Bonnier (Fi), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Andréa Ström m.fl. (M) och Frida Johansson Metso m.fl. (FP), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Stina Bengtsson (C) och Sofia Modigh (KD), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 mars 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag till förändringar för privata aktörer i välfärden.

Utredningens förslag på utökad tillståndsplikt inom socialtjänsten riktar sig speciellt till verksamheter som bedriver hemtjänst eftersom brukare av hemtjänst är en utsatt grupp som kan ha svårt att ta tillvara sina rättigheter. Förvaltningen vill särskilt uppmärksamma att det finns fler utsatta målgrupper än brukare inom hemtjänst som är särskilt skyddsvärda och ser positivt till att tillståndsplikten utökas även för exempelvis ledsagarservice och avlösarservice, sysselsättning och boendestöd.

Många upphandlande myndigheter ställer höga krav på enskilda utförare och trots detta är det av värde att genom krav på tillstånd säkra en lägsta kvalitetsnivå på utförarna inkluderat dess ägare och ledning.

Att även entreprenader som drivs av privata aktörer där kommunen fortfarande är huvudman ska omfattas av tillståndsplikt kan innebära en utmaning för IVO och den upphandlande myndigheten. Dagens långa handläggningstid om ca 5-9 månader för nya tillstånd eller förändrade tillstånd kan medföra stora svårigheter för den upphandlande myndigheten att tilldela kontrakt vid entreprenadupphandlingar. Det är viktigt att inför denna reform skapa en organisation med tillräcklig kapacitet för tillståndsprövning och uppföljning/tillsyn.

Den nackdel som förvaltningen kan se är att det kan bli svårare för små- och medelstora företag och organisationer som agerar inom den ideella sektorn att bli antagen som utförare av välfärdstjänster. Dessa företag och organisationer saknar i många fall resurser för att möta de ökade administrativa kraven som tillståndsplikten innebär.

Förvaltningen ser det som ytterst angeläget att, oavsett vilka krav som ställs på privata utförare, tillsyn och uppföljning av de upphandlade verksamheterna sker kontinuerligt och

¹ Se ”Ett nytt regelverk för offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster” Dir. 2015:22 samt ”Ett stärkt och självständigt civilsamhälle” Dir. 2014:40

rättssäkert med fokus på att verksamheten bedrivs så brukarna får en god omvårdnad.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 9 april 2015 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 april 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till föreslagna lagförändringar. Förslagen bedöms bidra till trygghet och kontinuitet i barnens och elevernas utbildning, en effektivare och mer ändamålsenlig användning av skattemedel samt en förbättrad konkurrenssituation för de seriösa huvudmän som bedriver verksamhet. Utöver det vill förvaltningen lämna ett antal förtydliganden och synpunkter:

1. Förvaltningen ställer sig positiv till skärpningen av lagens skrivning om vilka förutsättningar som ska råda när godkännande ska lämnas, om långsiktighet, om sökandens kunskap om ekonomi och redovisning, om att huvudmannen ska kunna hantera tillfälliga nedgångar i barn- och elevunderlag samt skrivningar om barns och elevers behov av kontinuitet i utbildningen.

Förvaltningen ser även positivt på att skärpningarna ska kvarstå efter det att godkännande meddelats och att godkännande ska kunna återkallas, utan att ett föreläggande först har utfärdats, om det framkommer att tillståndshavaren inte längre uppfyller de nya kraven på insikt, erfarenhet och lämplighet.

Förvaltningen vill föreslå att det utöver det ovanstående bör tillföras att en huvudman som uppenbart agerat på oriktiga grunder, försumligt eller inte haft för avsikt att agera långsiktigt med stöd i lagen bör kunna bli återbetalningsskyldig av grundbelopp såväl som av tilläggsbelopp.

2. Förvaltningen efterfrågar förslag om krav på upprättade ansvarsförbindelser mellan en godkänd huvudman, som ingår i en koncernstruktur, och övriga delar av koncernstrukturen, exempelvis mellan moderbolag och dotterbolag. I ansvarsförbindelsen bör långtgående krav kunna ställas, om exempelvis återbetalningsskyldighet för moderbolaget. Det vill säga att om dotterbolaget hamnar på obestånd så bör moderbolaget ha en skyldighet att föra över kapital till dotterbolaget.

3. Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om att en juridisk person ska anmäla om det sker förändringar i den personkrets som omfattas av tillståndsprövningen, liksom om förändringar i de ekonomiska förutsättningarna.

4. Av utredningens förslag om avgifter framgår inte om utredningen har övervägt huruvida det är aktuellt att även avgiftsfinansiera anmälan av andra förändringar i verksamheten, än de som anges i förslaget. Sådana förändringar skulle för Stockholms stad kunna vara förändringar av antal platser som lämnats i ett godkännande till en fristående förskola, förändringar av aktieinnehav, ombildning av bolagsstrukturer med flera. Förvaltningens synpunkt är att även sådana förändringar bör kunna avgiftsfinansieras, då också den typen av förändringar anmäls till förvaltningen i relativt hög utsträckning.

Förvaltningen ser positivt på att avgifterna differentieras men vill samtidigt lyfta fram att regeringen bör sträva efter att lämna vägledning i frågan för att inte hanteringen i landets kommuner ska bli alltför olikartad. Vägledning kan även komma att behövas för den finansiella bedömningen, då den ekonomiska kompetensen för att göra detta inom kommunerna kan variera.

5. Förvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag om att införa sekretessbestämmelser som gör det möjligt att skydda uppgifter som framkommer vid

tillståndsprovning.

Förvaltningen ställer sig också positiv till en översyn av sekretessbestämmelserna som gäller skyddet av uppgifter om en enskilds affärs- och driftsförhållanden i tillsynen.

Förvaltningen vill också understryka vikten av att se över bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (OSL) som gäller *tillsyn och stödverksamhet av andra än statliga myndigheter* (30 kap. 27 § OSL), så att de uppgifter vårdnadshavare lämnar till en kommun, i egenskap av tillsynsmyndighet för bland annat fristående förskola, kan skyddas med hjälp av offentlighets- och sekretesslagen.

6. Vad gäller utredningens förslag om att en utredning bör tillsättas för att klargöra förutsättningarna för att flytta kommunernas provning och tillsyn av fristående förskolor och vissa fritidshem till Skolinspektionen vill förvaltningen framhålla att en sådan utredning bör få ett bredare uppdrag. Utredningen bör även innefatta möjligheten att den nuvarande ansvarsfördelningen mellan stat och kommuner behålls, men att de delvis olikartade förutsättningar för tillsynens genomförande, som stat och kommuner har idag, ses över.

7. Förvaltningen vill också uppmärksamma att dagens reglering av godkännande för enskilda lyder (2 kap. 5 § skollagen) *att godkännande ska lämnas till enskilda, om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna (...)*. Det framgår däremot inte av samma bestämmelse att detta även omfattar barn. Det framgår inte heller av de lagförslag som lämnas i betänkandet, att barn kommer att läggas till.

8. Förvaltningen vill också uppmärksamma att det i dagens reglering av anmälan till Lärarnas ansvarsnämnd (27 kap. 4§ skollagen) fungerar så att anmälan inte kan göras av kommunen, i egenskap av tillsynsmyndighet, direkt. Istället måste kommunen gå via Skolinspektionen, som i sin tur fattar beslut om anmälan till Lärarnas ansvarsnämnd. Detta system har i praktiken visat sig vara mycket svårarbetat. Förvaltningen saknar ett förslag om förändring av detta i utredningen. Förvaltningen anser att en kommun i egenskap av tillsynsmyndighet ska kunna göra anmälan direkt till Lärarnas ansvarsnämnd, exempelvis gällande återkallande av uppenbart olämpliga förskollärares lärarlegitimation.

Förvaltningen föreslår att nämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 maj 2015 att godkänna kontorsutlåtandet som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av tjänstgörande ersättaren Britt Westerlind (KD), Dennis Wedin m.fl. (M) och Ann-Katrin Åslund (FP), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 maj 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen ser positivt på de flesta av utredningens förslag till förändringar gällande krav på privata aktörer inom välfärden.

Nedan sammanställs äldreförvaltningens synpunkter och förslag utifrån de rubriker som återfinns i utredningens sammanfattning.

Utökad tillståndsplikt inom socialtjänsten Tillstånd för utförare av hemtjänst

Äldreförvaltningen tillstyrker utredningens förslag om att införa tillståndsplikt för utförare av hemtjänst. Att bedriva hemtjänst kräver omfattande kunskaper och erfarenheter och äldreförvaltningen anser därför att det är bra att detta markeras genom att tillståndsplikt införs.

Äldreförvaltningen har på senare år erfarit att allt fler aktörer intresserat sig för att bedriva hemtjänst. Många av dessa startar i mycket liten skala, i vissa fall som enskild firma, och inte sällan efter inrådan från arbetsförmedlingen och/eller nyföretagarcentrum som en åtgärd för en enskild person att skaffa sig en sysselsättning.

Äldreförvaltningen har sedan 2002, då staden införde valfrihet för bl.a. hemtjänst, upphandlat privata utförare av hemtjänst. Samtidigt har staden även sedan mitten av 1990-talet upphandlat s.k. enstaka platser på privata vård- och omsorgsboenden (särskilda boenden enl. SoL), d.v.s. verksamheter som är tillståndspliktiga. Äldreförvaltningen kan därmed jämföra skillnaderna i de krav som måste ställas i upphandling av hemtjänst jämfört med upphandling av privata särskilda boenden.

Fördelen med att det ställs långtgående krav redan vid ett ansökningsförfarande om tillstånd, är att staden vid en upphandling därmed kan försäkra sig om att en mängd krav är avklarade i och med att sökande/anbudsgivaren har ett utfärdat tillstånd av IVO och att krav på kompetens, erfarenhet och insikt redan är prövade. Detta gör att kraven i upphandlingen till stor del kan lutas mot att utföraren har ett utfärdat tillstånd och att det därmed kan räcka långt som ett krav i de upphandlingar som staden genomför. **Andra verksamhetsområden inom socialtjänsten**

Äldreförvaltningen kan konstatera att det finns ett antal andra verksamhetsområden inom socialtjänsten som utredningen inte berört gällande eventuellt krav på tillstånd.

Äldreförvaltningen anser att dagverksamhet, precis som hemtjänst, är en verksamhet där det finns ett sådant skyddsvärt intresse som kan motivera en begränsning av näringsfriheten enligt regeringsformen. Detta främst mot bakgrund av att det är samma målgrupp som beviljas dagverksamhet som även beviljas hemtjänst. Det råder dock oklarheter om tillstånd för dagverksamhet krävs eller inte.

I samband med att Socialstyrelsen övertog ansvaret för utfärdande av tillstånd för privata utförare från länsstyrelserna 2010, framkom att länsstyrelserna tolkat reglerna för tillståndsplikt för privata utförare av dagverksamheter olika. I vissa län krävdes tillstånd, i andra inte. Socialstyrelsen avgjorde därefter att det skulle krävas tillstånd för privata utförare av dagverksamhet som bedriver verksamhet för personer med demenssjukdom, men att tillstånd inte skulle krävas för dagverksamheter med social inriktning. Efter att IVO övertog ansvaret för att utfärda tillstånd i juli 2013 har detta ställningstagande i praktiken fortgått. IVO har dock nyligen meddelat att de inte anser att det föreligger någon tillståndsplikt alls för dagverksamhet för äldre. Detta trots den nuvarande regleringen i 7 kap 1 § SoL.

Äldreförvaltningen anser att det mot denna bakgrund är beklagligt att utredningen inte alls berört detta verksamhetsområde och därmed inte heller klargjort vad som redan borde gälla för tillståndsplikt inom dagverksamhet.

Verksamhet som genom avtal drivs av entreprenör

Så länge kommunen har ansvaret för att tillgodose äldres behov av service, vård och omsorg, genom att bedriva äldreomsorg, anser äldreförvaltningen att det också är respektive kommun som ska avgöra hur och i vilken form äldreomsorgen ska bedrivas inom ramen för de författningar som på olika sätt reglerar verksamhetsområdet.

Av den anledningen är det inte möjligt att en statlig myndighet skulle utfärda tillstånd för en kommun att få bedriva äldreomsorgsverksamhet. Äldreförvaltningen anser att det därmed är lika orimligt att kräva tillstånd då en kommunal verksamhet under en avtalsperiod drivs av en entreprenör på uppdrag av kommunen. I de fall en kommun valt att upphandla drift av en verksamhet till en entreprenör, handlar det i första hand om i *vilken form* kommunens verksamhet på den specifika enheten ska bedrivas och detta beslut anser äldreförvaltningen är en kommunal och inte en statlig angelägenhet.

Sedan bestämmelserna om tillståndsplikt infördes inom LSS, där motsvarande

undantagsregel för entreprenadverksamhet inte finns, har äldreförvaltningen förstått att det vid ett flertal tillfällen uppstått situationer där IVO exempelvis inte godkänt lokalen eller personalbemanningen i den verksamhet som ska drivas av entreprenör. Då lokalen på ett eller annat sätt i regel tillhandahålls av kommunen och personalbemanningen troligtvis godkänts av kommunen genom de krav som ställts i upphandlingen, innebär detta i praktiken en form av statlig överprövning av hur kommunen sköter sina angelägenheter. Detta anser äldreförvaltningen kan strida mot kommunallagen och det kommunala självstyret.

Enligt äldreförvaltningen skulle det eventuellt kunna införas tillståndsplikt för en *organisation* (den juridiska person) som avser att bedriva verksamhet på uppdrag av en kommun genom att delta i en entreprenadupphandling. Denna tillståndsprövning skulle då endast omfatta krav på själva organisationen gällande utredningens förslag om krav på insikt, erfarenhet och lämplighet samt ekonomiska förutsättningar för en långsiktig verksamhet. Tillståndsprövningen bör dock inte omfatta den vidare prövning som IVO idag gör för tillståndspliktig privat verksamhet där tillstånd utfärdas för respektive särskilda boende som en specifik privat utförare driver. I den prövningen ingår en hel del krav på hur verksamheten på det specifika boendet ska bedrivas, såsom lokalens beskaffenhet, personalens kompetens, bemanning, hur den enskildes delaktighet och inflytande ska säkras, värdegrund, dokumentation, ledningssystem m.m. Det är just sådana krav som kan leda till en statlig överprövning av hur kommunen valt att utforma sin verksamhet och som äldreförvaltningen inte anser rimlig.

Äldreförvaltningen delar inte utredningens uppfattning att kommunerna genom sitt val av upphandlingsförfarande avgör om tillståndsplikt gäller eller inte. Det finns inte något annat sätt att upphandla entreprenad drift än genom upphandling enligt LOU, oavsett om kommunen har ett valfrihetssystem eller inte. Så som konstateras i utredningen har kommunen enligt kommunallagen samma ansvar för entreprenadverksamhet som för den verksamhet som bedrivs i kommunal regi. Detta har inte förändrats i och med att kommuner infört valfrihetssystem eller genomför upphandlingar enligt LOV.

För enskilda utförare (privata) som omfattas av dagens reglering i 7 kap 1 § SoL, krävs tillstånd av IVO för att yrkesmässigt få bedriva sådan verksamhet som avses i regleringen. Detta gäller även i de fall kommunen har ett valfrihetssystem och det som sägs i förarbetena till LOV (propositionen om Lag om valfrihetssystem, 2008/2009:29, sid 116) stämmer således inte i de fall kommunens valfrihetssystem förses med enskilda utförare som är tillståndspliktiga.

Om förslaget att även hemtjänst ska omfattas av denna reglering blir verklighet, kommer även privata utförare som upphandlas till sådana valfrihetssystem att behöva tillstånd. Detta påverkas således inte av om kommunen genomför upphandlingen enligt LOV eller inte.

Krav på insikt, erfarenhet och lämplighet samt ekonomiska förutsättningar för en långsiktig verksamhet

Äldreförvaltningen är i huvudsak positiv till utredningens förslag om att det vid tillståndsprövning ska ställas krav på insikt, erfarenhet och lämplighet samt krav på ekonomiska förutsättningar för att bedriva en långsiktig verksamhet.

Äldreförvaltningen kan konstatera att det redan vid dagens tillståndsprövning som görs av IVO gällande privata särskilda boenden för äldre, görs en mycket omfattande prövning som till stora delar även omfattar dessa krav, men även en rad andra krav av mer innehållsmässig natur. För äldreförvaltningens del är det således inom verksamhetsområdet hemtjänst som förslaget särskilt välkomnas.

Det finns förstås många seriösa utförare av hemtjänst och också flera exempel på företag som startat i liten skala och som efter några år vuxit till betydande aktörer. Men branschen har på senare år även utvecklats i en negativ riktning där det bl.a. kan förekomma misstankar om ekonomisk brottslighet.

Äldreförvaltningen har kontinuerligt höjt kraven och kontrollerna vid upphandling av hemtjänst och en betydande del av inkomna ansökningar avslås utifrån de krav som ställs, men precis som utredningen framhåller är det inte möjligt att i ett upphandlingsförfarande

ställa allt för långtgående krav och det är även förknippat med en hel del juridiska hinder att häva ett pågående avtal.

Utifrån äldreförvaltningens erfarenheter av att bedöma sökandes insikt, erfarenhet och lämplighet samt ekonomiska förutsättningar, krävs i vissa fall omfattande utredningar. Att revisorskravet för mindre aktiebolag slopades 2010, innebär också betydande svårigheter att bedöma dessa bolags ekonomiska redovisningar, vilket äldreförvaltningen beklagar. Då väsentliga resurser måste avsättas för att genomföra prövningen och därefter olika uppföljningar, skulle förslaget om tillstånd och den prövning som detta skulle medföra underlätta för staden vid upphandling av hemtjänst.

Äldreförvaltningen kan konstatera att det, trots de senaste årens utveckling av företagande inom hemtjänsten, är mycket ovanligt med hastiga nedläggningar inom äldreomsorgen på grund av att utförare går i konkurs. Äldreförvaltningen vill i detta sammanhang också upplysa om att den beskrivning av hemtjänsten i Stockholms stad som återfinns i utredningen (sid 212), och som sägs beskriva den stora omsättningen av utförare, inte beror på att utförare har gått i konkurs eller på annat sätt lagt ned verksamheten, utan på att antalet utförare troligtvis beräknats utifrån aktuella utförarkontor samt att utförarna i enlighet med stadens avtal har möjlighet att utöka respektive minska det geografiska område inom staden som de vill verka inom.

Utifrån utredningens förslag om att de ekonomiska förutsättningarna att bedriva en långsiktig verksamhet bör ha som riktmärke att detta ska avse fem år, kan äldreförvaltningen konstatera att det är ovanligt att en utförare inom äldreomsorgen, oavsett verksamhetsområde, påbörjar och avslutar sin verksamhet inom en så kort tid.

Fortlöpande krav efter att tillstånd beviljats

Äldreförvaltningen är positiv till förslaget att IVO även ska bedriva tillsyn över att de krav som ställs gällande insikt, erfarenhet och lämplighet samt ekonomiska förutsättningar att bedriva en långsiktig verksamhet också efterlevs. Äldreförvaltningen anser dock att det är av stor vikt att det tas fram tydliga regler kring vilka förändringar som ska anmälas till IVO och som därmed ska förknippas med en avgift samt vad denna prövning ska omfatta.

För privata särskilda boenden som redan idag är tillståndspliktiga, sker tillståndsgivning per boende. Det innebär att de aktörer som har flera boenden innehar ett tillstånd per boende. Om ett särskilt boende omfattar flera olika verksamheter och målgrupper förekommer det även att ett och samma boende kan ha flera tillstånd.

Då IVO:s tillståndsprövning för särskilt boende även omfattar krav som ställs på den verksamhet som ska bedrivas på det specifika boendet, kan äldreförvaltningen inte se annat än att tillståndsprövning i fortsättningen i praktiken bör ske i två steg; först gällande själva organisationen (den juridiska personen) och därefter den verksamhet som ska bedrivas på det specifika särskilda boendet. Det skulle i sådana fall innebära att en ansökan, eller anmälan, om att starta ett nytt särskilt boende från en organisation som redan innehar tillstånd, inte behöver omfatta en prövning av om organisationen anses ha insikt, erfarenhet och lämplighet, utan endast omfatta den specifika verksamheten som ska bedrivas på det nya boendet, inklusive boendets ledning, samt en bedömning av organisationens ekonomiska förutsättningar att även klara av att driva detta boende.

Även för privat hemtjänst anser äldreförvaltningen att tillståndsprövning bör ske i två steg där den första prövningen avser själva organisationen (den juridiska personen) medan den andra prövningen, till skillnad mot särskilt boende, bör avse utförarens etablering och tilltänkta verksamhet, inklusive den lokala ledningen, i en specifik kommun.

Gällande entreprenadverksamhet anser dock äldreförvaltningen, såsom tidigare påpekats, att IVO inte bör få till uppgift att genomföra en tillståndsprövning av verksamheten utan endast gällande organisationen. Äldreförvaltningen har dock svårt att se framför sig var i upphandlingsprocessen av entreprenadverksamhet som tillståndsprövningen ska ske. Det mest naturliga skulle vara att kommunen i ett förfrågningsunderlag i upphandling av entreprenad drift kräver att anbudsgivaren ska inneha tillstånd från IVO. Gällande avgifter skulle dock ett sådant krav innebära att alla organisationer som vill delta i en

entreprenadupphandling skulle behöva betala avgift för att ansöka om tillstånd hos IVO även om organisationen senare inte vinner upphandlingen. I de fall tillstånd även skulle utfärdas per entreprenadverksamhet, kan en sådan prövning inte ske innan det står klart vilken entreprenör som vunnit upphandlingen. Om IVO av någon anledning inte skulle utfärda tillstånd för entreprenör som vunnit en upphandling, kan äldreförvaltningen inte se någon annan lösning än att den aktuella upphandlingen måste göras om.

Även om äldreförvaltningen anser att det i huvudsak är positivt med utredningens förslag, anser äldreförvaltningen att kraven kan leda till en större rörlighet på marknaden än vad som är fallet idag. Dessa förslag kan därmed leda till att kontinuiteten, i alla fall i ett kortsiktigt perspektiv, försämras.

Avgiftsfinansiering

Äldreförvaltningen delar utredningens bedömning att det kan vara rimligt att IVO får ta ut en avgift vid ansökan om tillstånd samt när förändringar i personkretsen anmäls. Utöver själva tillståndsplikten kan även avgiften utgöra en tydlig markering från samhällets sida att det krävs ett uttalat engagemang för att bedriva verksamhet inom äldreomsorgen.

Äldreförvaltningen delar utredningens bedömning att avgiften kan innebära att vissa utförare som idag är verksamma inom hemtjänst inte kommer att ansöka om tillstånd och avgiften kan även komma att utgöra ett hinder för nya aktörer, inom främst hemtjänst, att ansöka om tillstånd.

Vad gäller avgiftens storlek anser äldreförvaltningen att avgifterna enbart ska bestämmas utifrån de faktiska kostnader som IVO kommer att ha för tillståndsprövning respektive tillsyn. Äldreförvaltningen anser således inte att avgiftsfinansieringen bör få medföra ett överskott av intäkter till staten så som utredningen konstaterar i konsekvensanalysen.

I enlighet med det resonemang som äldreförvaltningen tidigare fört om tillståndsprövning i två steg, anser äldreförvaltningen att avgifterna även bör differentieras utifrån detta. Gällande entreprenörer anser äldreförvaltningen även att det kan övervägas om avgiften för att kunna delta i en upphandling bör vara lägre än vid annan typ av tillståndsprövning.

Ikraftträdande

Utredningen anser att det är viktigt att så snart som möjligt införa de förslag som läggs fram i betänkandet. Utredningen föreslår därför att förslagen ska träda i kraft den 1 juli 2016.

Äldreförvaltningen delar utredningens bedömning om att det är angeläget att så snart som möjligt införa tillståndsplikt och tillsyn för hemtjänst, men anser att det kanske inte är praktiskt genomförbart med en så kort införandeprocess.

Den främsta anledningen till detta är att äldreförvaltningen gör bedömningen att det krävs en relativt lång förberedelseprocess för IVO för att myndigheten ska kunna klara av det utökade ansvaret för tillståndsgivning och tillsyn som utredningen föreslår. IVO har, till bl.a. äldreförvaltningen, uppgivit att den långa handläggning på upp till 9 månader som föreligger idag har sin bakgrund i att myndigheten fortfarande inte hunnit ikapp den utvidgning av tillståndsprövningen som infördes 2013 för verksamheter enligt LSS. Då det gått två år sedan detta infördes, anser äldreförvaltningen att utredningens förslag om att de nya kraven ska träda i kraft redan den 1 juli 2016 inte är rimlig.

Vad gäller utredningens förslag om övergångsbestämmelser avseende verksamheter som idag inte är tillståndspliktig vill äldreförvaltningen återigen lyfta de följder som detta kan få för verksamheter som drivs av entreprenör. Om förslaget att tillstånd ska krävas för kommunal verksamhet som under en avtalsperiod drivs av entreprenör, på uppdrag av kommunen, blir verklighet, ställer sig äldreförvaltningen frågande inför vad som skulle inträffa om en entreprenör med ett pågående avtal med en kommun av någon anledning inte skulle beviljas tillstånd av IVO. Äldreförvaltningen kan inte se att ett sådant faktum skulle kunna påverka det ingångna avtalet mellan kommunen och entreprenören då ett krav om tillstånd skulle utgöra en helt ny förutsättning som inte fanns när avtalet slöts. Det skulle därmed inte vara juridiskt möjligt för varken kommunen eller IVO att förhindra att entreprenören fortsätter att fullgöra uppdraget i enlighet med det ingångna avtalet.

Konsekvenser av förslagen

Äldreförvaltningen bedömer, till skillnad mot utredningen, att kraven på insikt, erfarenhet och lämplighet samt ekonomiska förutsättningar att bedriva en långsiktig verksamhet och dessutom de avgifter som tillståndsplikten föreslås medföra, kommer att leda till ett minskat antal utförare inom främst hemtjänst.

Äldreförvaltningen befarar att den utökade tillståndsplikten och den utökade prövningen och tillsynen av redan tillståndspliktig verksamhet, kommer att kräva omfattande resurser inom IVO. Det är uppenbart att IVO i dagsläget inte har tillräckliga resurser för det nuvarande uppdraget avseende tillståndsprövning då handläggningstiden för en ansökan om tillstånd för ett nytt särskilt boende kan uppgå till ca 8-9 månader. Handläggningstiden påverkas inte heller av om organisationen sedan tidigare bedriver sådan verksamhet eller är helt ny, utan ansökningarna läggs på hög i den ordning som de inkommer och handläggs i samma ordning.

Detta har vid ett flertal tillfällen fått till följd att nya särskilda boenden inte har kunnat starta verksamheten som planerat och därmed även gjort stora ekonomiska förluster då de stått med alla kostnader i form av lokaler och anställd personal. Mot bakgrund av de ekonomiska krav som utredningen föreslår, skulle en mindre aktör troligen inte klara av en sådan situation. Även förändringar av redan utfärdade tillstånd, exempelvis på grund av ny föreståndare för verksamheten, har i dagsläget en lika lång handläggningstid och även detta har medfört problem i stadens upphandlingar där krav ställs på aktuella tillstånd från IVO.

Ett avgörande skäl till om äldreförvaltningen ska kunna tillstyrka utredningens förslag är således att handläggningen för ansökan och prövning om tillstånd och alla former av förändringar som kan förändla ytterligare prövning sker så skyndsamt som möjligt.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 april 2015 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 mars 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till utredningens ambitioner och förslag. Skarpnäcks stadsdelsförvaltning har få vård- och omsorgsverksamheter i egen regi, och är generellt positiv till alla åtgärder som skapar mer likvärdiga förutsättningar oavsett regiform. Förvaltningen tror att förslagen bidrar till bättre förutsägbarhet och ökad kvalitet för brukarna. Förvaltningen tror att de föreslagna tillståndskraven för hemtjänstföretag kan underlätta och öka tryggheten för brukare som står i färd med att välja hemtjänstutförare.

Förvaltningen bedömer att förslaget eventuellt kan kräva nya arbetssätt och rutiner vid uppföljningar av entreprenader och privata utförare. Redan idag kontrolleras vissa ekonomiska förhållanden vid uppföljningarna, och förvaltningen bedömer inte att förslagen skulle skapa väsentligt merarbete vid uppföljningar.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2015 att godkänna förvaltningens förslag till svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Christoffer Järkeborn m.fl. (M) och Anne-Lie Elfvä (FP), bilaga 1.

Ersätтарыttrande gjordes av Fredrik Lindstål (C) och Leif Kroon (KD), bilaga 1.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 mars 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag om tillståndsplikt oavsett upphandlingsform.

Utredningen och förslagen gäller de privata aktörerna i välfärden. Förvaltningen vill dock påtala betydelsen av att de krav som ställs på verksamhet i kommunal regi så långt som möjligt ska vara likvärdiga med de som ställs på enskild och entreprenad driven verksamhet. Fokus bör vara hög kvalitet för den enskilde brukaren och för verksamhet som drivs med offentlig finansiering, oavsett huvudman.

Förvaltningen vill också understryka att det redan idag är möjligt att ställa krav vid upphandlingar. Det gör staden både vid upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) och när lagen om valfrihet (LOV) tillämpas. Dagens ordning ger möjlighet till lokala variationer och önskemål, men ställer också höga krav på den som upphandlar. Med en tillståndsplikt kan kraven i upphandlingen ställas utifrån en högre grundnivå, vilket borde ge förutsättningar för en högre ”lägstnivå” på kvaliteten i hela landet.

Det är viktigt att de krav som ställs på långsiktig finansiering och uthållighet inte formuleras så att de per definition utestänger mindre och nya utförare.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2015 att godkänna presidietts förslag till svar på remissen.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågors yttrande daterat den 16 april 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor ställer sig positivt till förslaget om införande av krav på privata aktörer i välfärden.

Utredningen lyfter fram en rad väsentliga punkter i syfte att säkra kvaliteten gentemot huvudman respektive brukare. Utökad tillståndsplikt och särskild prövning kan vara medel i detta.

Utredningen innehåller en rad begrepp som rådet tycker bör preciseras, exempelvis ”insikt, erfarenhet och lämplighet”. Även formuleringar som ”personaltäthet” och ”kompetens” bör belysas vidare.

Det är av största vikt att all stöd och service till personer med funktionsnedsättning håller lika hög kvalitet. Personal och ledning bör vara väl kvalificerade för uppdraget. Därför bör höga krav ställas på alla utförare av dessa verksamheter, oavsett huvudmannaskap eller driftsform.

Rådet anser att ett funktionshinderperspektiv ska finnas med i kraven på aktörer inom välfärden, t.ex. att tillgänglighetskrav ställs på de aktörer som anlitas så att levererade varor och tjänster är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Detta är inte minst viktigt i och med den utvidgade diskrimineringslagstiftningen där tillgänglighet inkluderas.

Vidare är det viktigt med en aktiv strategi för att samtliga utförare ska anställa personer med funktionsnedsättning. Leverantörerna bör arbeta för att aktivt motverka diskriminering vid anställning och utövande av verksamheten. Den som staden anlitar bör ha en antidiskrimineringsplan utifrån de sju diskrimineringsgrunderna.

Rådet vill påminna om att FN:s övervakningskommitté om rättigheter för personer med funktionsnedsättning särskilt har rekommenderat Sverige att ställa krav på att tillgänglighet systematiskt ska inkluderas i alla avtal om offentliga upphandlingar.

Slutligen bör all service och stöd till att personer med funktionsnedsättning präglas av

stabilitet och kontinuitet. Detta gäller såväl huvudman som enskilda medarbetare. Det är av största vikt för den enskildes trygghet och livskvalitet.

Socialnämnden

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Ewa Larsson m.fl. (MP), Mårten Löfberg m.fl. (S), Alexandra Mattsson (V) och Anna Rantala Bonnier (Fi) enligt följande.

Majoriteten i Stockholms stad vill mer än vad som presenteras i Ägarprövningsutredningens slutbetänkande. Utredningen lämnar förslag på ett antal olika krav som bör ställas på privata aktörer i välfärden. Förslagen rör främst en utökad tillståndsplikt, lämplighetsprövning samt krav på långsiktiga ekonomiska förutsättningar. Vi anser att det inte räcker för att garantera god kvalitet för brukarna, vilket behöver åtgärdas. Stockholms stad håller nu på att ta fram en ny upphandlingspolicy, för att hantera likvärdiga villkor för både små och stora utförare. Vi tycker att utredningen inte heller tillräckligt belyser villkoren för de som arbetar inom privat driven välfärdsverksamhet. Välfärdstjänster är i regel personalintensiva och för att kunna ge en god kvalitet krävs att de som arbetar inom verksamheten har goda villkor. Vi instämmer med det förvaltningen skriver om den utökade tillståndsplikten, det vill säga att det mestadels är positivt, men att det samtidigt gör det svårare för mindre företag och idéburna verksamheter att bedriva verksamhet inom välfärden. Vi ser också att det är nödvändigt att den utökade tillståndsplikten inte tar resurser från tillsynsverksamheten, då den är en minst lika viktig del för att garantera kvalitet inom vård, skola och omsorg.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Andréa Ström m.fl. (M) och Frida Johansson Metso m.fl. (FP) enligt följande.

Trygghet och jämlikhet inom välfärden är viktigt för såväl verksamheterna som för medborgarna. Alla stockholmare ska kunna lita på de välfärdsverksamheter som det offentliga tillhandahåller, oavsett om de utförs av fristående eller offentliga aktörer. Vi välkomnar att Alliansregeringens ägarprövningsutredning presenteras, men utredningens slutsatser och förslag måste hanteras vidare med ansvar som sätter den enskildes valfrihet, konkurrensneutralitet och mångfald i centrum. Mot bakgrund av de intentioner som tillkännagivits av den rödgröna regeringen och Vänsterpartiet nationellt är vi allvarligt bekymrade över att förändringar i regelverket görs för att på ideologisk grund inskränka och urholka mångfalden inom välfärdssektorn. Vår uppfattning är att det ur ett medborgarperspektiv alltid måste vara kvaliteten på de offentligfinansierade tjänsterna som är avgörande, inte att se offentligt huvudmannaskap som ett egenvärde. Kvalitetskonkurrens och en mångfald av aktörer är gynnsamt för välfärdens verksamheter liksom för andra verksamheter inom tjänstesektorn. På den offentliga marknaden är det lika angeläget som på den helt privata marknaden att konkurrens sker på lika villkor, också vad gäller uppföljning, krav och tillstånd. Det är givetvis angeläget att det offentliga förstärker sin beställarkompetens, särskilt i uppföljningen av ingångna avtal med externa leverantörer, men än det är ännu mer angeläget att tillämpa lika noggrann tillsyn på verksamheter i offentlig regi som sedan länge tillämpas på fristående utförare. Det är också viktigt att en eventuell förändring av lagstiftning inte slår ut små och medelstora företag eller ideella organisationer och andra fristående aktörer som agerar inom välfärdssektorn och som bidrar till att utveckla välfärdens kvalitativa innehåll.

Ersättaryttrande gjordes av Stina Bengtsson (C) och Sofia Modigh (KD) enligt följande.

Vi ansluter oss till vice ordföranden Andréa Ström m.fl. (M) och ledamoten Frida Johansson Metso m.fl. (FP) särskilda uttalande.

Äldrenämnden

Särskilt uttalande gjordes av tjänstgörande ersättaren Britt Westerlind (KD), Dennis Wedin m.fl. (M) och Ann-Katrin Åslund (FP) enligt följande.

Vi har tagit del av äldreförvaltningens välbalanserade remissvar och ser liksom förvaltningen positivt på de flesta av utredningens förslag till förändringar gällande kvar på privata aktörer inom välfärden.

Därutöver anser vi att samma höga krav ska ställas på såväl privata som kommunala aktörer. Vi tror dessutom att vägen att ställa höga krav på såväl privata som offentliga aktörer och att ständigt kontrollera deras kravuppfyllelse är en långt mer framkomlig väg till en äldreomsorg i världsklass med stor valfrihet för Stockholms äldre än den ideologiskt betingade återkommunaliseringen av välfungerande verksamheter i välfärden.

Vi förutsätter att – om utredningens förslag blir verklighet – Inspektionen för vård och omsorg (IVO) tilldelas fler resurser för att handläggning för ansökan och prövning om tillstånd sker så skyndsamt som möjligt.

Södermalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Christoffer Järkeborn m.fl. (M) och Anne-Lie Elfvä (FP) enligt följande.

Trygghet och jämlikhet inom välfärden är viktigt för såväl verksamheterna som för medborgarna. Alla stockholmare ska kunna lita på de välfärdsverksamheter som det offentliga tillhandahåller, oavsett om de utförs av fristående eller offentliga aktörer. Vi välkomnar att Alliansregeringens ägarprövningsutredning presenteras, men utredningens slutsatser och förslag måste hanteras vidare med ansvar som sätter den enskildes valfrihet, konkurrensneutralitet och mångfald i centrum. Mot bakgrund av de intentioner som tillkännagivits av den rödgröna regeringen och Vänsterpartiet nationellt är vi allvarligt bekymrade över att förändringar i regelverket görs för att på ideologisk grund inskränka och urholka mångfalden inom välfärdssektorn. Vår uppfattning är att det ur ett medborgarperspektiv alltid måste vara kvaliteten på de offentligfinansierade tjänsterna som är avgörande, inte att se offentligt huvudmannaskap som ett egenvärde. Kvalitetskonkurrens och en mångfald av aktörer är gynnsamt för välfärdens verksamheter liksom för andra verksamheter inom tjänstesektorn. På den offentliga marknaden är det lika angeläget som på den helt privata marknaden att konkurrens sker på lika villkor, också vad gäller uppföljning, krav och tillstånd. Det är givetvis angeläget att det offentliga förstärker sin beställarkompetens, särskilt i uppföljningen av ingångna avtal med externa leverantörer, men än det är ännu mer angeläget att tillämpa lika noggrann tillsyn på verksamheter i offentlig regi som sedan länge tillämpas på fristående utförare. Det är också viktigt att en eventuell förändring av lagstiftning inte slår ut små och medelstora företag eller ideella organisationer och andra fristående aktörer som agerar inom välfärdssektorn och som bidrar till att utveckla välfärdens kvalitativa innehåll.

Ersättaryttrande gjordes av Fredrik Lindstål (C) och Leif Kroon (KD) som instämde med sitt ersättaryttrande i det särskilda

uttalandet.